

# Γλωσσικό σύστημα και διαταραχές

Αραμπατζής Μιχάλης

**M.Ed.** Λογοπεδικός

Ειδικός παιδαγωγός

ΚΕΣΥ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

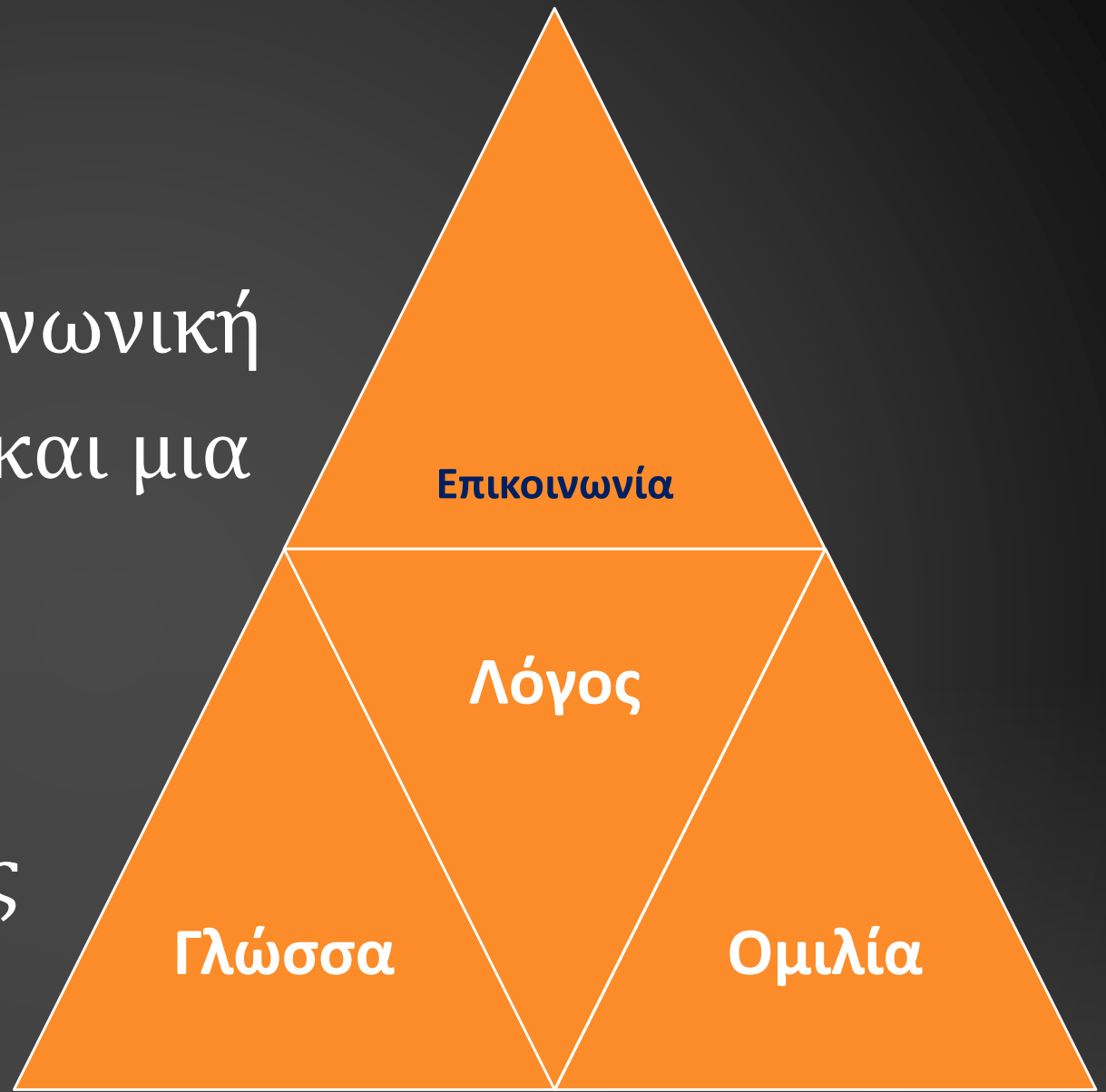
# *ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ*

Σημαντικότερη δεξιότητα του ανθρώπου

Αναγκαία για την κοινωνική συμβίωση

# ΛΟΓΟΣ

Ο λόγος περιέχει μια κοινωνική  
διάσταση «τη γλώσσα» και μια  
ατομική διάσταση  
«την ομιλία», οι οποίες  
είναι αλληλεξαρτώμενες



# ΓΛΩΣΣΑ

- Κοινωνική διάσταση του λόγου
- Προϋποθέτει κοινές γλωσσικές και μη-γλωσσικές συμπεριφορές
- Πολύπλοκο σύστημα συμβόλων επικοινωνίας και κανόνων χρήσης
- Ανταλλαγή ιδεών και επικοινωνία μεταξύ μελών μιας γλωσσικής κοινότητας

# *ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ*

- Βασικός τρόπος επικοινωνίας στα πρώτα χρόνια ζωής
- Η γλωσσική ικανότητα θεωρείται ορόσημο ανάπτυξης και γνωστικής ικανότητας

# ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

- Εξελικτική διαδικασία
- Περιβαλλοντικά ερεθίσματα
- Εξαιρετικά πολύπλοκη διαδικασία
- Αρκετά παιδιά παρουσιάζουν καθυστέρηση στη γλωσσική τους ανάπτυξη

# ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

- Σπουδαίος ρόλος των περιβαλλοντικών ερεθισμάτων στο ρυθμό της γλωσσικής ανάπτυξης
- Πλαστικότητα του εγκεφάλου
- Εδραίωση των βασικών ικανοτήτων του προφορικού λόγου
- Μαθησιακή, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών

# ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

- Ελλιπής παροχή ακουστικο – γλωσσικών ερεθισμάτων
- Ετεροχρονισμένη περίοδος
- Μείωση ικανοποιητικής γλωσσικής ανάπτυξης
  
- Ικανοποιητική ανάπτυξη γλωσσικού συστήματος για επικοινωνία σε όλα τα κοινωνικά πλαίσια



# Στάδια ανάπτυξης του λόγου και της ομιλίας



# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 0 – 6 μηνών

- ◆ Τρομάζει με ήχους
- ◆ Αναγνωρίζει ήχους
- ◆ Εντοπίζει τον ήχο γυρνώντας το κεφάλι
- ◆ Επαναλαμβάνει τους ίδιους ήχους
- ◆ Συχνά ψιθυρίζει και βγάζει ευχάριστους ήχους
- ◆ Μιμείται ήχους
- ◆ Χρησιμοποιεί ήχους ή χειρονομίες για να υποδείξει ανάγκες
- ◆ Χρησιμοποιεί διαφορετικό κλάμα για να εκφράσει διαφορετικές ανάγκες
- ◆ Χαμογελάει όταν του μιλάνε
- ◆ Χρησιμοποιεί τα φωνήματα /b/, /p/ και /m/ όταν μουρμουρίζει
- ◆ Ποικίλει σε ύψος και ένταση η φωνή του

# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 6 – 12 μηνών

- ◆ Καταλαβαίνει το ναι και το όχι
- ◆ Καταλαβαίνει και αποκρίνεται στο όνομά του
- ◆ Ακούει και μιμείται περισσότερους ήχους
- ◆ Αναγνωρίζει λέξεις που σχετίζονται με συνηθισμένα αντικείμενα (π.χ. κούπα, παπούτσι, χυμός)
- ◆ Χρησιμοποιεί μεγάλη ποικιλία ήχων όταν μουρμουρίζει
- ◆ Μιμείται μερικούς ήχους ακόμη και όταν κλαίει μόνο για να προκαλέσει την προσοχή
- ◆ Ακούει όταν του μιλάς
- ◆ Αρχίζει να μετατρέπει το μουρμούρισμα σε ακατάληπτη γλώσσα
- ◆ Παράγει μία ή περισσότερες λέξεις
- ◆ Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο 1 – 3 λέξεων
- ◆ Κατανοεί απλές εντολές

# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 12 – 18 μηνών

- ◆ Χρησιμοποιεί πρότυπα επιτονισμού ενηλίκων
- ◆ Χρησιμοποιεί ηχολαλία και μη καταληπτή ομιλία (νεολογισμοί)
- ◆ Παραλείπει μερικά αρχικά σύμφωνα και σχεδόν όλα τα τελικά σύμφωνα
- ◆ Ακολουθεί απλές εντολές
- ◆ Αναγνωρίζει 1 με 3 μέρη του σώματος
- ◆ Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο από 3 έως 20 ή περισσότερες λέξεις (κυρίως ουσιαστικά)
- ◆ Συνδυάζει χειρονομίες και λόγο
- ◆ Κάνει έκκληση για τα περισσότερα από τα αντικείμενα που επιθυμεί

# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 18 – 24 μηνών

- ◆ Χρησιμοποιεί λέξεις πιο συχνά από ασυνάρτητη ομιλία (νεολογισμούς)
- ◆ Είναι 25 – 50% κατανοητό στους ξένους
- ◆ Αρχίζει να συνδυάζει ουσιαστικά και ρήματα
- ◆ Αρχίζει να χρησιμοποιεί αντωνυμίες
- ◆ Χρησιμοποιεί κατάλληλο χρωματισμό στη φωνή για τις ερωτήσεις
- ◆ Απαντά στην ερώτηση «τι είναι αυτό;»
- ◆ Διασκεδάζει ακούγοντας ιστορίες
- ◆ Γνωρίζει 5 μέρη του σώματος
- ◆ Ονομάζει επακριβώς μερικά οικεία αντικείμενα
- ◆ Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο 50 με 100 ή και περισσότερες λέξεις
- ◆ Έχει αντιληπτικό λεξιλόγιο 300 ή περισσότερων λέξεων

# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 2 – 3 ετών

- ◆ Ο λόγος είναι καταληπτός 50 – 75%
- ◆ Συνεχίζει να ηχολαλεί όταν συναντά δυσκολίες στο λόγο
- ◆ Καταλαβαίνει το «ένα» και τα «πολλά»
- ◆ Εκφράζει την ανάγκη για τουαλέτα (πριν, κατά τη διάρκεια ή μετά)
- ◆ Ζητάει αντικείμενα με το όνομά τους
- ◆ Δείχνει τις εικόνες σε βιβλίο ονομάζοντάς τις
- ◆ Αναγνωρίζει διάφορα μέρη του σώματος
- ◆ Ακολουθεί απλές εντολές και απαντά σε απλές ερωτήσεις
- ◆ Απολαμβάνει να ακούει μικρές ιστορίες, τραγούδια και ρυθμούς
- ◆ Κάνει ερωτήσεις με 1 ή 2 λέξεις
- ◆ Χρησιμοποιεί φράσεις 3 – 4 λέξεων, με Υποκείμενο – Ρήμα – Αντικείμενο
- ◆ Χρησιμοποιεί μερικές προθέσεις, άρθρα, ρήματα στον ενεστώτα, ομαλό πληθυντικό και ανώμαλους τύπους στον αόριστο

# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 2 – 3 ετών

- Παρουσιάζει πολλαπλά γραμματικά λάθη
- Καταλαβαίνει τα περισσότερα πράγματα από αυτά που λέγονται
- Μιλάει με δυνατή φωνή
- Χρησιμοποιεί τα φωνήεντα σωστά
- Χρησιμοποιεί σωστά σύμφωνα σε αρχική θέση
- Χρησιμοποιεί περίπου 27 φωνήματα
- Χρησιμοποιεί το βοηθητικό «είναι»
- Χρησιμοποιεί μερικά ομαλά ρήματα στον αόριστο, κτητικά μορφήματα, αντωνυμίες και προστακτική
- Έχει αντιληπτικό λεξιλόγιο 500 έως 900 ή περισσότερων λέξεων
- Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο 50 έως 250 ή περισσότερων λέξεων (ραγδαία ανάπτυξη κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου)

# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 3 – 4 ετών

- Καταλαβαίνει τη λειτουργία των αντικειμένων
- Ο λόγος είναι 80% καταληπτός
- Ακολουθεί εντολές που αποτελούνται από 2 και 3 μέρη
- Συχνά κάνει ερωτήσεις και ζητά λεπτομέρειες στις απαντήσεις
- Χρησιμοποιεί την ομιλία για να εκφράσει συναισθήματα
- Χρησιμοποιεί 4 με 5 λέξεις στις προτάσεις
- Αναγνωρίζει αντικείμενα με το όνομά τους
- Χειρίζεται επιδέξια τους ενήλικες και παρατηρεί
- Χρησιμοποιεί ουσιαστικά και ρήματα πιο συχνά
- Η γραμματική βελτιώνεται αν και κάποια λάθη επιμένουν



# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 3 – 4 ετών

- Καταλαβαίνει διαφορές στις έννοιες (σταματώ – ξεκινώ, μέσα – έξω, μικρό – μεγάλο)
- Έχει αίσθηση του παρελθόντος και του μέλλοντος
- Ρωτάει και απαντάει σε απλές ερωτήσεις (ποιος, τι, που, γιατί)
- Κατάλληλη χρήση του «είμαι» και «είναι» στις προτάσεις
- Βάζει δύο γεγονότα σε χρονολογική σειρά
- Συμμετέχει σε συζητήσεις
- Συνεπής χρήση ομαλού πληθυντικού, κτητικών αντωνυμιών και ρημάτων αορίστου
- Έχει ένα αντιληπτικό λεξιλόγιο 1200 – 2000 λέξεων
- Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο 800 – 1500 λέξεων

# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 4 – 5 ετών

- Ο λόγος του είναι συνήθως καταληπτός από τους ξένους
- Κατανοεί τις έννοιες των αριθμών έως το 3
- Αναγνωρίζει 1 έως 3 χρώματα
- Μετράει ως το 10 μηχανικά
- Χρησιμοποιεί γραμματικά σωστές προτάσεις
- Χρησιμοποιεί προτάσεις 4 έως 8 λέξεων
- Απαντά σε σύνθετες ερωτήσεις που αποτελούνται από 2 μέρη
- Ρωτά για ορισμούς λέξεων
- Μιλά με μια συχνότητα περίπου 186 λέξεων ανά λεπτό
- Μιλά σχετικά με εμπειρίες στο σχολείο, σε σπίτια φίλων κτλ.

# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 4 – 5 ετών

- Μειώνεται ο συνολικός αριθμός των επαναλήψεων
- Παράγει σύμφωνα με 90% ακρίβεια
- Μειώνεται σημαντικά ο αριθμός των συνεχών ηχητικών παραλείψεων και των υποκατάστατων
- Αναμεταδίδει με ακρίβεια μια μεγάλη ιστορία
- Δίνει προσοχή σε μια ιστορία και απαντά σε απλές ερωτήσεις σχετικά με αυτή
- Χρησιμοποιεί κτητικές αντωνυμίες, μέλλοντα χρόνο και συγκριτικά μορφήματα στις προτάσεις
- Έχει αντιληπτικό λεξιλόγιο 2800 ή περισσότερων λέξεων
- Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο 900 έως 2000 ή περισσότερων λέξεων

# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 5 – 6 ετών

- Ονομάζει 6 βασικά χρώματα και 3 βασικά σχήματα
- Ακολουθεί εντολές που αποτελούνται από 3 μέρη
- Κάνει ερωτήσεις με το «πως»
- Απαντά λεκτικά στο «Γεια» και στο «Τι κάνεις;»
- Χρησιμοποιεί παρελθόντα χρόνο και μέλλοντα κατάλληλα
- Χρησιμοποιεί συνδέσμους
- Έχει αντιληπτικό λεξιλόγιο περίπου 13000 λέξεις
- Ονομάζει τα αντίθετα
- Ονομάζει διαδοχικά ημέρες της εβδομάδας

# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## Ηλικία 5 – 6 ετών

- Μετρά ως το 30 μηχανικά
- Ανταλλάσσει πληροφορίες και κάνει ερωτήσεις
- Χρησιμοποιεί προτάσεις με λεπτομέρειες
- Αναμεταδίδει με ακρίβεια μια ιστορία
- Τραγουδά ολόκληρα τραγούδια και απαγγέλει παιδικά ποιηματάκια
- Χρησιμοποιεί κατάλληλα την παθητική φωνή
- Επικοινωνεί εύκολα με ενήλικες και άλλα παιδιά

# Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

## • Ηλικία 6 – 7 ετών

- Ονομάζει κάποια γράμματα, αριθμούς και νομίσματα
- Τοποθετεί κατά σειρά αριθμούς
- Κατανοεί το «αριστερά» και το «δεξιά»
- Χρησιμοποιεί αυξανόμενα πιο σύνθετες περιγραφές
- Απασχολείται με συζητήσεις
- Έχει αντιληπτικό λεξιλόγιο περίπου 20000 λέξεων
- Χρησιμοποιεί προτάσεις 6 λέξεων περίπου
- Κατανοεί τις περισσότερες έννοιες του χρόνου
- Απαγγέλει το αλφάβητο
- Μετράει ως το 100 μηχανικά
- Χρησιμοποιεί περισσότερα μορφολογικά σημάδια καταλλήλως

# Γλωσσικό σύστημα







## Έγκαιρη διάγνωση και πρώιμη παρέμβαση

Η έγκαιρη διάγνωση των διαταραχών και η πρώιμη παρέμβαση έχουν στόχο

- Τη βελτίωση των δυσκολιών σε όλους τους τομείς
- Τη γρήγορη και αποτελεσματική αποκατάσταση
- Την αποφυγή εμφάνισης δευτερογενών διαταραχών

## Εκπαιδευτικός και διαγνωστική διαδικασία

- Ο εκπαιδευτικός συμβάλλει ουσιαστικά στην εκπαίδευση του παιδιού
- Έχει σφαιρική αντίληψη των ικανοτήτων του παιδιού
- Σημαντική η ικανότητα της ανίχνευσης των διαταραχών του λόγου και της ομιλίας
- ✓ έγκαιρη έναρξη διαδικασίας διάγνωσης
- ✓ λήψη θεραπευτικής αγωγής και αποκατάσταση των δυσκολιών
- ✓ διασφαλίζεται η ομαλή ένταξη του παιδιού στο κοινωνικό του περιβάλλον
- ✓ ευκαιρία για ίση δυνατότητα πρόσβασης στη γνώση και τη μάθηση

Θυμόμαστε ότι  
ποτέ δεν είναι  
«πολύ νωρίς»  
στην αντιμετώπιση  
των διαταραχών του λόγου  
και της ομιλίας

*Σας ευχαριστώ!*